СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 29. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 5 лютого, 1935. VOL. XLIII. No. 29. Jersey City, N. J., Tuesday, February 5, 1935. THREE CENTS.

РОСІЯ НА ТОРГОВЕЛЬНІЙ „ЧОРНІЙ ЛІСТІ" АМЕРИКИ

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд зложив першу чорну лісту держав, котрі трактують Америку нарівні з іншими державами. На першім місці на цій лісті стоїть большевицька Росія, котрій тепер Америка відмовляє дати 50-процентову знижку на ввіз манґану до Америки.

Рівночасно як Америка відмовила цю знижку Росії, вона признала цю знижку Бразилії.

Крок американського уряду вважають відповідю на недавну заяву Максима Літвінова, большевицького комісаря заграничних справ, що, мовляв, Америка завинила за зірвання переговорів за довги Росії.

Американський уряд думає карати в цей спосіб усі ці держави, котрі в якийнебудь спосіб обмежують довіз американських товарів. Попри Росію на лісті можуть знайтися Німеччина й Франція, котрі останніми часами завели в себе обмеження заграничної торговлі, що мали вплив на свобідний довіз товарів з Америки.

ЮНІЙНИЙ ЛІДЕР НАЗИВАЄ УРЯДНИКА "ЗРАДНИКОМ РОБІТНИКІВ".

ВАШИНҐТОН. — Перед судовим субкомітетом сенату ставав у суботу як свідок Джан Л. Луис, президент юнії „Юнайтид Майн Воркерс оф Америка", та осуджував у своїх зізнаннях федеральний уряд за його протиробітничу політику.

Цей протиробітничий напрям федерального уряду свідок приписував впливам Доналда Ричберга, директора „краєвої надзвичайної ради", котрого він назвав „зрадником робітників" за те, що він, вийшовши з рядів робітників, накинув автомобільним робітникам кодекс, не бравши під увагу бажань робітників.

Свідок виступав спеціяльно проти заведення 48-годинного тижня в автомобільнім промислі, називаючи цей час і задовгим і неекономічним; мовляв, цього роду постанова мусить викинути багато робітників на вулицю.

Вилєм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, видав публичну осторогу урядови, що коли уряд буде далі фаворитувати підприємців проти робітників, то робітники скоро відплатяться урядови у відповідний спосіб.

СУД УСУВАЄ ҐОВЕРНОРА СТЕЙТУ.

БИСМАРК (Норт Дакота). — Найвищий суд стейту Норт Дакота усунув з уряду ґовернора Томаса Мудія, що займав цей уряд несповна місяць, та встановив його наслідником його заступника, Волтера Велфорда.

Суд усунув ґовернора на тій основі, що він властиво мешкає в стейті Минесота, де він і голосував у 1930 році.

РУХ ЗА ПЕРЕНЕСЕННЯ ФАБРИК.

ВАШИНҐТОН. — Так звана рада плянування бизнесу при департаменті торговлі радить урядови встановити новий департамент, що мав би займатися спеціяльно вибиранням місць для переношення фабрик з великих промислових осередків до менших місцевостей, де такі фабрики могли би значно причинитися до оживлення економічного життя.

ПОЛІЦІЯ ХОЧЕ МАТИ ВІДТИСКИ ПАЛЬЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Міська поліція почала кампанію за те, щоб мешканці міста добровільно давали поліції відтиски пальців, щоб на випадок якогось нещастя можна їх було розпізнати.

Поліція каже, що це дуже придалося би поліції для розвязування загадочних злочинів, якби на випадок злочину поліція могла скоро розпізнати особу жертви злочину.

48-ЛІТНЯ ЖІНКА РАТУЄ ДІТЕЙ З ВОДИ.

ВАЙДВУД (Ню Джерзі). — Пані Линдберг, жінка місцевого фармера, Свера Линдберґа, поглянувши припадково крізь вікно свого дому у неділю, побачила, як на недалекому потоці хтось топився: малі руки хапалися за край криги, котра все ломилася. Потім руки пропали. Вона кинулася з хати та стала кликати свого 16-літнього сина Джана, щоби він побіг ратувати потопаючого. Це топилися двоє дітей сусідів, що ховзаючися на потоці, попали на тонкий лід над глибиною 15 стіп. Джан Линдберг кинувся на лід, але заки дійшов до місця, де пропали діти, лід заломився. Джан доплив до місця, де пропали діти, дав нурка, але виринув без дітей. Шукання так його змучило, що він не мав сили поринати вдруге. На це його мати, не дивлячися на своїх 48 літ, кинулася в ледово холодну воду й пірнула за дітьми. За якийсь час вона зявилася на поверхні води, держачи в кождій руці по дитині. Побачив це її муж, що саме прийшов домів. Він побіг горі потоком та дістав лодку. Лодка не могла забрати всіх. Джан мусів держатися краю лодки, а жінка з дітьми всіла в лодку.

Нині діти сусідів здорові, гейби їм нічого не бракувало, а мати й син лежать у ліжку під лікарською опікою. Сусіди хочуть добути для них медалі Карнеґія за геройське ратування життя людям.

ТУКАЧЕВСЬКИЙ ВИПРАВДУЄТЬСЯ.

З Москви доносять: Михайло Тукачевський, товариш комісаря оборони, каже, що американська газета „Ди Ню Йорк Таймс" написала неточно, коли подала, що він заповів, що червона армія стане в обороні світової революції. Звіявляє, що він того не говорив.

ПОЛІЦАЇ ХАБАРНИКАМИ.

До варшавського окружного суду вплинув акт обвинувачення проти 7 постерункових і 2 агентів за те, що брали хабарі від готелів, де відбувалася розпуста, повідомлюючи про пляновані ревізії санітарної поліції. Хабарі доходили до 200 зл. місячно для кожного обвинуваченого.

КОМОРНИК ДЕФРАВДАНТОМ.

Перед окружним судом у Варшаві станув коморник Мечислав Свенціцький за спроневірення 37,000 зл. Він мав один з найбогатших ревірів у місті і заробляв коло 70,000 зл. річно. Почав вести розгульний спосіб життя, побудував собі віллю в Міляніку, а коли зарібки зменшилися, програвав великі суми на перегонах. Опісля став затягати позички, а дальше користувався грішми, які виексекував від клієнтів. Знайшовшись у безвихідному положенні, зголосився добровільно на поліції й признався до всього. Його засудили на 3 роки вязниці.

ЗАВАЛИЛОСЯ 250 ТИСЯЧ ТОН СКЕЛЬ.

Біля Ст. Маргарет між Довером іДілем підчас страшної хуртовини із страшним грюкотом завалилося до моря коло 250 тисяч тон скельних відламків землі. Жертв у людях не було. Згинули при тому лише сотки мев і знищилося багато гнізд.

ХТО В ПОЛЬЩІ МАЄ ПРАВО НОСИТИ ЧОРНІ РЯСИ.

Найвищий суд у Варшаві рішив, що згідно з конкордатом носити чорні ряси вільно тільки католицькому духовенству. Вживання тої одежі духовними інших віроісповідань або сект має характер баламучення людей і є провиною, передбаченою в арт. 29 закону про перестуства.

ЧЕРЕЗ КУСЕНЬ ВУГЛЯ...

74-літній Тома Кустковський в навечеря латинських свят пішов на терен двірця у Варшаві. В тій думці, що роздобуде там кусень вугля і огріє свою холодну кімнату. Нечайно побачив поліцая. Сховався перед ним під паровоз. Саме в цій хвилині паровоз рушив з місця і обтяв старцеви обі ноги. Нещасний помер у шпиталі.

САМОГУБСТВО ПРИ ПОМОЧІ ДИНАМІТУ.

Двадцятьтрилітній Станислав Кухар, зі села Камінка біля Сосновця, впав на оригінальний спосіб самогубства. Підложив собі під голову динамітовий набій, який він запалив цигаркою, і ждав спокійно на смерть. Наступив вибух, а сильний набій розшарпав його тіло на дрібні куски. Причиною цього жахливого самогубства були родинні непорозуміння.

ХОРУВАВ НА ЩИКАВКУ 12 ДНІВ.

Один з урядовців нюйорського бюра допомоги діставщикавку. Коли ні жінка ні сусіди йому не помогли, а щикання повторялося по 18 нападів на годину, візвано лікаря. Та й цей не міг здержати щикавки. Щикавка держалася його цілих 12 діб. 13-го дня вона нагло без видимої причини припинилася.

ТРАҐЕДІЯ.

В Люблині в нужденній кімнатці від довшого часу лежала хора 57-літня Катерина Сохаль. У навечеря латинських свят її чоловік, 57-літній Войтіх Сохаль, випив фляшку денатури і відразу виступили обяви затроєння. Хора Катерина не могла прийти йому з поміччю, а слабого її крику ніхто не чув. Сохаль помер і нещасна жінка пролежала 4 дні з трупом у хаті. Траґедію Сохалів відкрили припадково. Катерину в безнадійному стані перевезли до шпиталю.

СТРАШНА СМЕРТЬ ФІЛЬМОВОГО СТАТИСТА.

У фільмовому ателіє „Баррандов" у Празі накручували сцену фільмової комедії, в якій актор, що грав головну ролю, мав випрасувати собі штани під величезним паровим вальцем, який втовкає каміння на дорозі. Валець, згідно з фільмовим „дотепом", мав урватися та розбити вибудований в ателіє ресторан, з якого в переполосі втікають гості. При накручуванні цієї сцени один із статистів не вспів утекти й валець роздавив його на смерть. Статист той був колись багатий театральний імпресаріо, що тепер із недостачі іншого заняття так хотів заробити на хліб. Лікарі здогадуються, що серцевий удар унеможливив нещасному втікнути впору.

ВБИВСТВО МОЛОДОГО АҐРОНОМА.

В селі Уляниках на Луччині в суперечці за маєток молодий, селянин убив старшого брата аґронома, А. Куца-Тимощука-Волиняка, що скінчив вищу школу сільського господарства й, не маючи праці у свому фаху, займався господаркою на батьківській землі. Вбивника арештовано.

ПРИЯЗНЬ КОТА З МИШЕЮ.

Чорний кіт одного франкфуртського ремісника не бачив ще ні одної миші у своїм життю. Тому ремісник казав свому хлопцеви зловити живу миш і принести її перед кота. Одначе кіт не кинувся зовсім на бідну миш, а лиш налякався і втік одним скоком на руки пана дому. Отже миш залишилась жива і стала вірним товаришем забав кота, вганяючи разом з ним по всіх кімнатах. Мешканцям дому було цього забагато. Тому зладили для миші „хатку" з маленького скляного корита, накритого дротяною сіткою. Від того часу кіт дуже часто пересиджував перед скляною „хаткою" миші, а навіть перевертав її, щоб тільки дальше бавитися з мишею. Миш дуже добре це розуміла і пхалася все якнайближче сітки. Коли пізніше миш згинула і її трупа забрали кіт „висловлював" голосно свій жаль, шукаючи розради у кожного члена ремісничої родини.

РОДИЧІ, ЩО ВБИЛИ ЧЕТВЕРО ДІТЕЙ.

Нечуваний випадок здичіння трапився в Льоґав у Німеччині. Перед судом станули Микола Янзен і його жінка. Акт обвинувачення закидав їм, що в часі від 1927 до 1932 року вбили своїх четверо дітей. Суд засудив Янзена на кару смерти, а його жінку на 12 літ вязниці.

ВЕЛИКІ ЖИДІВСЬКІ ОШУКАНСТВА.

В нафтово-промислових і фінансових колах великого шуму наробило банкротство великого нафтового підприємства Айзіґа Хаїма Ґріфля і синів з осідком у Станиславові. Свого часу ця фірма була осередком нафтового промислу, маючи 3 рафінерії нафти в Станиславові, Коломиї і Скалині, а крім того копальні і нафтові терени в битківському і бориславівському басені, під Віднем і в Румунії. Маєток Ґріфлів представляв перед кількома роками вартість 8 міліонів злотих. Одначе з тим роком почалися ріжні зловживання в господарці фірми, що заривала, кого тільки могла, банки і приватних капіталістів, на грубі суми, якими орудувала неекономічно, а навіть пускала фальшиві векслі. Щоб добути якнайбільші капітали, фірма заанґажувала аґентів, які вишукували у людей гроші і намовляли їх льокувати у Ґріфлів, обіцюючи високі зиски. Всі ті гроші Ґріфлі тратили на невдалі спекуляції та розгульне життя, живучи переважно за границею. Нарешті все виявилося, фірма оголосила невиплатність і справою занялася прокураторія. Ціла низка банків і багато приватних осіб потратили великі суми, а Ґріфлі і кілька їхніх урядовців будуть незабаром відповідати за ошуканства перед судом. Родина Ґріфлів походить зі села Биткова, пов. Надвірна, де вони мали невеличке рільне господарство.

СМЕРТОНОСНІ ЗВУКИ.

Чи знаєте, що існують смертоносні звуки хвилі? Останні досліди показали, що коли тремтіння повторяються частіше як 40,000 разів на секунду, стають вони небезпечні для життя дрібніших тварин, можуть навіть убити риби.

НОВА ЗОРЯ.

Нову зорю відкрили астрономи в сузірю Геракля. Блеск її побільшується і тепер її світло рівнається зорям Великої Медведиці (воза). Її можна бачити голим оком у північно-західній частині неба, невисоко над горизонтом, біля сузіря Веґа. Причиною появи нової зорі є мабуть якийсь космічний катаклізм: зудар зорі-сонця з мандрівним небесним тілом, нагле підвищення температури від переходу крізь смугу космічного пилу і т. п. Коли така зоря має свою сонячну систему, як наше сонце, то ввесь той світ гине. Якби наше сонце дістало сильніший блеск і вищу температуру, то наша земля розтопилася б на пливку масу, якою є у своїм нутрі. Подібне булом з іншими планетами, залежно від їх віддалі від сонця. Можливе, що така драма розіграється або вже розігралася, (бо світло доходить до нас після довгого часу) в сузірю Геракля там, де появилася нова зоря.

НЕ БУДЕ СВОБОДИ СЛОВА В СОВЄТАХ

МОСКВА (Росія). — В Совєтах заговорили широко про демократизацію країни, а це в звязку з тим, що хочуть завести явне голосування замісць секретного, яке було досі. Та на ділі це не є ніяка зміна, якби навіть вона здійснилася. Бо всюди є тільки урядові кандидати і вони мають забезпечений вибір. А „За Індустріялізацію" подає офіціяльно, що не треба думати, що з демократизацією прийде теж свобода слова; що можна буде перед виборами мітинґувати та свобідно критикувати уряд. Того всього не буде. „Ізвєстія" заповідають, що демократизація має тільки скріпити диктатуру пролетаріяту. А як та диктатура буде забезпечена й усі соціяльні ріжниці будуть усунені й усі засоби продукції опиняться в руках держави, тоді вже не треба буде свободи слова, бо всі будуть вдоволені й ніхто не матиме потреби критикувати уряд.

ЛІТВІНОВ ВИПРАВДУЄТЬСЯ.

МОСКВА. — М. Літвінов, совєтський комісар справ закордонних, знайшовся в тяжкім положенню. Завалилося його найбільше триюмфальне діло, а це справа зближення Совєтів до Злучених Держав. Панує загальне переконання, що Совєти таки кредитів від Америки не дістануть. Щобільше, навіть припускають, що може прийти до відкликання з Москви американського посла Буліта. Літвінов заявив, що він не винуватий у тому, що так сталося, як це йому приписує американський секретар стейту Гол.

НІМЕЧЧИНА ЯК РІВНИЙ З РІВНИМ.

ЛОНДОН. — Вислано до Німеччини спільну французько-британську ноту, держану в дуже приязнім тоні, якою Англія й Франція запрошують Німеччину до дальших переговорів у справі ревізії й закріплення мирових договорів. Зокрема пропонують вони заключення спільного договору в справі взаїмної допомоги на випадок летничих атак для таких держав: Британія, Франція, Бельґія, Німеччина й Італія.

ЩО НА ЦЕ НІМЕЧЧИНА?

БЕРЛІН. — Вже доручено Німеччині пропозицію Англії й Франції в справі охорони проти літакової атаки. Тут знають добре, що тим договором найбільше заінтересована сама Англія, бо вона найбільше боїться такої атаки. А в Франції радіють з того договору, тому, що ним звязується сильніше Англію з Францією і тим робом відроджується на ділі давня антанта. Французькі часописи пишуть, що тепер саме пора, щоб Гітлер виказав ділами, чи правдиві його миролюбні слова. Та Гітлер мовчить, і мовчить щодо цього німецька преса. Відповіди на це мабуть скоро не буде.

ВЖЕ ЖІНКИ ГОЛОСУЮТЬ У ТУРЕЧЧИНІ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — В найближчу пятницю станеться небувала в історії Туреччини подія: жінки возьмуть участь у виборах і будуть голосувати. Тільки біда, що в Туреччині диктатура і є тільки одна політична партія. Значить, вибори неінтересні.

КУПАЮТЬСЯ В РІЦІ, ЩОБ ОЧИСТИТИСЯ З ГРІХІВ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Зїхалося до міста коло 750,000 Індійців, щоби викупатись у святих водах Ґанґесу та очиститися з гріхів. На цей рік припадає спеціяльне індійське торжество, святковане що 27 років. У воду ріки накидано повно всяких дезинфекційних середників, щоби не допустити до епідемії в місті, яка звичайно поширювалася тут по таких торжествах. Паломники звикли не тільки купатись, але й пити ту річну воду, повну нечистоти.

НІМЕЧЧИНА СЛІДИТЬ ЗА ЗОЛОТИМ ДОЛЯРОМ.

БЕРЛІН. — Німеччина з нетерпеливістю жде на рішення американського найвищого суду в справі золотої стопи доляра. Якби була судом привернена давня золота вартість, то Німеччина, яка сплачує американським банкирам короткоречинцеві бонди, булаб змушена заплатити замісць 1,875,000,000 марок суму 3,150,000,000 марок.

ОСТАННЄ СЛОВО МІЖ ВАТИКАНОМ І НІМЕЧЧИНОЮ.

ВАТИКАН МІСТО. — Рахуються тепер з тим, що католики в Сарі голосували за прилучення цієї території до Німеччини, чим виявили свою льояльність до німецької держави, а тимсамим Гітлер буде змушений до певних концесій у їхню користь. Справа та опиниться у Ватикані й тут треба буде тепер націвському урядови рішитися на цілковиту згоду з Ватиканом, або на зірвання зносин.

УГОРЩИНА ДАЛІ ПРОТЕСТУЄ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Угорський премієр Ґембеш жалується, що Англія, Франція й Італія заключають ріжні договори й обговорюють ріжні справи, а не думають нічого про те, що Угорщина не може далі жити в такім положенню, як її залишив версайський договір. Він каже далі, що не може бути ніяких мирових договорів, поки не буде ревізії теперішних мадярських границь.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАВЕРУХА В АВТОМОБІЛЬНІМ ПРОМИСЛІ

Ґазети трублять тепер великими наголовками про зріст розриву між президентом Рузвелтом та Американською Федерацією Праці щодо автомобільного кодексу. Мовляв, розріз є такий різкий, що незадовго Федерація Праці викличе страйк, не дивлячися на горячі заходи президента за промисловий мир.

Страйк у цьому промислі мав би справді величезне значіння для промислу краю. Таким страйком грозила Американська Федерація Праці ще давніше, а саме на провесні 1934 р., коли в Дітройті виникла була боротьба між автомобільними фабрикантами й робітничими юніями. Тоді заклик до страйку міг потягнути за собою коло 50 процентів робітників. Та Американська Федерація Праці страйку не викликала, бо президент Рузвелт установив автомобільну раду для розгляду жалоб робітників проти підприємців та обіцяв автомобільним робітникам підвишку заплати.

Брак рішучости в тактиці Федерації Праці мав для автомобільних робітників фатальні наслідки. Автомобільна рада довго нічого не робила. Потім стала рззглядати жалоби робітників. Багато з них вона признала неоправданими, а коли робітники доказали, що їх викидано з праці за приналежність до юнії, рада не казала фабрикантам приймати таких робітників назад, а тільки казала їм дати роботу. Як котрі роботу дістали, то дістали гіршу, отже були покарані за юнійну приналежність. Урядова рада не могла їм нічого помогти.

Помогти їм могла тільки їх власна сила, а ця сила через кепську політику Федерації Праці розпорошувалася. Коли робітники домагалися юнійної репрезентації, то автомобільна рада завела правило пропорціональної репрезентації: мовляв, най кожда юнія, що орґанізує робітників, буде репрезентована в переговорах з фабрикантами. Робітники не могли пристати на це, щоби попри представників чесних юній засідали представники компанійних юній. Тому Федерація Праці заявила, що вона не бере участи в виборах на засаді пропорціональної репрезентації. Автомобільна рада відбула вибори, котрі, замісць дати робітникам представництво, його їх позбавили.

Автомобільна рада нині не має в робітників ніякого поважання. Федерація Праці висказує опінію робітників, коли вона каже, що робітники вважають раду представницею ворогів. Тому й продовження її існування й обіцянка президента, що автомобільний промисл буде краще розділювати працю в році, не багато поможе. Робітники вважають і раду й уряд підсусідками фабрикантів. Одначе й Федерація Праці тільки висказує настрої робітників, але їх не представляє. Юнійні настрої серед автомобільних робітників розбиті, скомпромітовані. Обєднати їх може тільки рішучіша робітнича політика, ніж її вела Федерація Праці.

ПРО ВІДЕНСЬКИЙ КОНҐРЕС І ПРО ЦАРЯ АЛЕКСАНДРА

З приводу стодвацятьлітніх роковин пропамятного Віденського Конґресу (1814—1815), влаштованого після пораження Наполеона державами, що були його головними противниками, для управильнення політичних відносин в Европі, віденський письменник **д-р Ґеорґ Пробст** подав в одному з місцевих журналів оттаку цікаву згадку:

„Тому сто двацять років відбувся у Відні той наш славний конґрес, що після — як вірили всі — **оконечного** покононання Наполеона мав завести в усій Европі новий лад. А героєм того блискучого збору володарів і дипльоматів був тодішній російський цар Александер I. (1801—1825). Він, що в часі, коли на острові Ельбі почала вгасати зоря корсиканського завойовника, являвся на Сході ніби новою, світлою зорею, якій не тяжко довелося здобути собі стару цісарську столицю над Дунаєм.

„Тоді ось Відень упродовж довгих місяців був місцем святочних забав і вистав, повних такого блеску, що величавішими їх і подумати годі, і в розгарі яких властива ціль конґресу майже призабувалася. Отимто і прийшло воно так, що незабаром у сальонах і на вулиці люди шептали собі на вухо, що „конґрес танцює, але у своїй роботі не поступає ані крок наперед". І не диво, що автором цієї злобної характеристики конґресу був не хто інший, а дотепний князь Лінь, той останній репрезентант ґалянтного XVIII. століття. Зверненаж була вона в подвійнім змислі проти царя Александра: раз з погляду на його пристрасне замилування до танцю, а подруге з уваги на те, що політика царя дійсно спинювала хід дипльоматичних переговорів, видвигаючи на їх овид щораз то нові трудноші і заковики.

„Але що проте така постать, як цар, відограє в усіх сучасних мемуарах видатну ролю, це протсо самозрозуміле. І якщо покладатися на слова ґрафині Тірґайм, то хоч обриси обличчя царя Александра не були надто правильні, всетаки творили симпатичну цілість. Очі в нього лежали глибоко, але вони зраджували розсудок і жвавість. Ніс був трохи калмуцький, уста дрібні і гарно зарисовані, зуби дуже білі. Вся постать на зріст маєстатична, але з огляду на твердий і високий ковнір уніформу цар державея трохи похило, затеж у ході водно повертав тілом, щоб надати собі свободи рухів. Вираз лиця уявляв своєрідну суміш із вродженої гордости і чужої йому ввічливости. Погляд очей був твердий, але усміх чаруючий. Александер за всяку ціну намагався робити враження визначної індивідуальности, але якщо він не уважав на себе (а це траплялося доволі часто), тоді не трудно було помітити всю пересічність його єства. Вже ось у розмові з ним зазначувався в нього вищий духовий рівень. Та, не зважаючи на ті всі недостачі, вважався Александер — особливож спершу в жінок — незрівнаним красунем, чим цар страшенно чванився. Правда, за свідоцтвом іншого хроніста тієї епохи, а саме Фрідріха Антона Шенгольца, треба нам до того осуду про Александра з огляду на диспропорцію між пишним ростом царя і його невидатною головою, підходити з великою засторогою. Затеж усяка критика мусіла вмовкати, коли було глядіти на ґраціозність, зручність і пориваючу меткість його рухів і на горіючу елястичність усієї постаті.

„Та проте булоб воно зовсім хибно вважати Александра Дон Хуаном конґресу. Оце ось усі його початкові успіхи в дам з найвищої віденської аристократії були плятонічного характеру. Все його зацікавлення даною жінкою кінчилося в царя танцем і розмовою або іншою забавою з нею, — а забав тоді в Відні було обмаль і, поза те не виходило. Тільки тут і там намагався цар навязати з тою чи іншою красунею інтимні зносини і виявляв тут свої побажання зовсім недвозначно. Але безоглядна відмова, з якою він у таких випадках зустрінувся нпр. у молодої ґрафині Сечені, яка йому сказала, що не хоче бути царською „займанщиною" — швидко ті пориви в царя охолодила. Тайна віденська поліція, яка нюшила всі найінтімніші справи закордонних суверенів і дипльоматів таксамо основно, як і кожний крок численних авантурників, спекулянтів і таких інших типів, заманених тоді у Відень надією на багату добичу, змогла щодо царя вишпіонувати тільки його нічні візити в ґалянтної княгині Баґратіон та в його довголітньої коханки, жінки петербурського купця, мадам Шварц. А притім було воно загально відомо, що цими двома жінками послугувався цар в першу чергу як посередницями при веденню дипльоматичних інтриґ та до потаємних доручень. Про теж, щоб цар підчас конґресу знайшов собі між віденськими дівчатами якусь любку, не винюшили шпиги двірської поліції нічого, дарма, що та поліція пхала свій ніс усюди і при допомозі конфідентів усякого роду, від аристократів починаючи аж ген до льокаїв, фірманів та покоївок, змогла обхопити все те, здебільшого нічого не прочуваюче товариство, незримою, але непереможною сіткою шпіонажі. А що Александер був дуже цікавим предметом шпигунства — це ясне. І тому Метерніх, як його противник, мав усі причини до того, щоб вивідувати про царя все, що тільки було можливе, хоч саме щодо жінок він йому не міг доказати нічого. Затеж тодішні поліційні рапорти і мемуари знають багато оповідати про любов данського короля Фридриха VI. до одної гарненької віденської модистки, яка в устах веселого і дуже дотепного віденського простолюддя звалася швидко „королевою торговиці", а після відїзду королівського любовника „данською вдовою".

„Щождо дам з віденської аристократії, з якими цар, як ми сказалиб сьогодні, отак собі фліртував, то на перше й найважніше місце тут вибилась двацятьлітня повдовіла княгиня Ґабрієля Аверсперґ, До неї то належало серце царя — як оповідає згадана вже ґрафиня Тірґайм — упродовж усього часу конґресу, а й потім. Правда, злі язики запевнювали опісля, що цар на справжнє здобуття твердині не зважився ніколи, а інші знову казали, що поздержливе поведення княгині не було з ніякого погляду її заслугою, а то тому, що вона вдачею була взагалі холодна і без пристрасти. Але тут робиться їй мабуть кривду. Бо в день відїзду Александра одна приятелька застала ґрафиню в її будуарі всю у сльозах і навколішках.

„Одначе тісамі жінки, що спершу стелились цареви як свойому обожаному героєви під ноги, тісамі жінки причинились опісля до підкопання його доброго імени. Вже ось у грудні 1814 зазначує один тайний звіт, що про Александра починають у Відні говорити зле. „Бо — каже наш звіт, поминувши вже те, що приписувано йому вину за непотрібне утруднювання і спинювання конґресових переговорів, кинено його ще й на поталу бабським язикам". Деякі жінки ось не могли цареви простити того, що його, крикливою реклямою надто вже прославлювана краса в дійсности трохи розчарувала. А позатим Александер, не інакше як і Петро I., дозволив собі в поведенню з жінками, і то кілька разів, просто на брутальний нетакт, а того доволі було на те, щоб зразити до нього все жіноче населення великого міста й пустити в рух усі язики.

„Та не тільки в сальонах і будуарах почали зле говорити про царя Александра, але і в інших, і то далеко важніших середовищах. Оце ось осуди, видані про нього головними представниками конґресу, складаються в цілости на доволі відємний образ духовости царя навіть і попри те, що вони тут і там диктовані політичним чи там особистим упередженням до царя. Отак данський міністер Розенкранц залякався „злобної перфідії" Александра і дивувався на те, що конґрес ще не дістав зі злости „загальної жовтачки". Інші знову називають цяря таки просто „шубравцем" і „лицеміром без ніякої моралі". Навіть такий добряга, як архикнязь Йоган (один з кращих Габсбурґів, прихильник Андрія Гофера. — О. Г.), стає врешті повний недовіря до гарної позерховности і солодких слів царя: „Я не бачу в нього — каже архикнязь — люблячого зрозуміння для загального добра і я не можу вірити йому". І отак згодом первісна популярність царя, яка в легко запальних і на зовнішній блеск дуже вразливих Віденців доходила просто до обожання, перейшла в загальну нехіть і крайню погорду до Александра, і з колишнього героя конґресу зробила одну з його найбільш сумнівних постатей".

І слушно — додаймо.

Бо хоч той „прегарний цар" так зворушливо деклямував фрази про потребу „Христового ладу" в державах Европи і так одушевлено заповідав сотворити його на місце „Наполеонової деспоти", то вже ось на тім славетнім Віденськім Конґресі — **гіднім праобразі версайського конґресу наших часів!** — він разом з лукавим Метерніхом виявився непримирним ворогом усяких уступок в користь поневолених народів. І таким чином т. зв. **„Святий Союз"** держав, заснований після погрому Наполеона на Віденськім Конґресі, це був тільки союз реакційних царів, цісарів та їх дорадників з метою щонайсильнішого закріплення старого, перегнилого ладу в Европі, опертого на абсолютизмі урядів і повнім поневоленню народів. Нехай, що за ввесь той час цар Александер стояв під сильним впливом пів-нормальної девотки, Німкині **Кріденер**, подібно, як опісля цар Микола II. під впливом сибірського конокрада Распутіна. Пані Кріденер — колишня розпусниця, якій після соромного життя захотілось на старість слави угодниці — таксамо не вспіла зробити з Александра справді християнського володаря, як не зробив Распутін нічого і з Миколи. Як каже Шевченко:

Так оттакії-то святії
Отті царі!

Д-р Остап Грицай.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

МИМОХОДОМ РОЗКРИЛИ.

„Дванацять тайних аґентів засуджено в Росії" — доносять самі большевицькі ґазети. Хто здивувавсяб на це донесення, яке виглядає гейби хтось сказав: крук крукови око видовбав, той най читає далі: „бо ці аґенти не встерегли Кірова перед замахом".

У цьому ляконічному донесенню цікаве, бо мимовільне признання большевицького уряду, що большевицьких комісарів у Росії оберігають тайними шпигами. Зовсім так, як це було з високими урядовцями за царя, або як нині є в інших деспотичних країнах, Польщі, Німеччини чи Італії.

Кому це могло би видаватися маловажним, той най почислить, скільки то людей треба годувати державним коштом у Росії, коли один Кіров мав 12 тайних шпигів.

МІСЯЦЬ ЩЕ ЖИВЕ...

Ще живе місяць, і буде нам світити, як давніше світив.

Не зїла його небесна собака, а мала його зїсти дня 19-го січня, та Китайці спостерегли небезпеку на час і не дали. Кричали, свистали, тарахкали, стріляли з рушниць, пускали тріскаючі штучні вогні, словом, робили на землі такий пекельний галас, що аж собака на небі, що наставилася була зїсти місяць, злякалася та відступила від місяця.

Так Китайці вратували місяць не лише собі, але й нам.

Так говорить донесення з Шанґгаю про затьміння місяця.

Це декому могло би видаватися неймовірним, що ще є в світі люди, які претендують на культуру, і то дуже стару культуру, а які ще не знають, від чого саме робиться затьміння місяця. Революцію роблять, комунізм заводять, а небесної собаки бояться, щоб місяця не зїла.

ПОСТУПИ КОМУНІСТИЧНОЇ НАУКИ.

Як цю вістку прочитав якийсь комуніст, він певно зараз сказав: Га, не дивниця, що в Китаю така темнота: бо там комунізму не було. Як там був би комунізм хоч десять літ, то вже зараз люди інакше думали би.

Аж ось доносять нам дещо й про це, які то вчені люди настали під комуністичною владою. Доносить кореспондент „Ню Йорк Таймсу", які то наслідки має комуністична наука, що, мовляв, спирається на чистий тільки розум. Ось вам власне тепер думають про Леніна, що це був такий дух, що прийшов на землю людей боронити. Отже щось у роді жидівського Месії, чи грецького Прометея. Це мав бути син сонця, або місяця, мав руки й ноги з золота, і мачав він, як кажуть, свої пальці в сотворенню світа. Одно племя називає його Кучаком, що дуже скидається на кулака, якого, як відомо, большевики малюють в людській уяві з рогами, хвостом і вогненним язиком.

Большевицьким владодержцям такі нісенітниці можуть подобатися: цеж для них докази великої сили Леніна в уяві цих людей. Та чи є там чому радуватися? Чи справді можна сподіватися багацько добра від влади, котра закинула стару віру, а на її місце завела такі дурниці про Леніна з золотими ногами й руками?

Але чого іншого можна сподіватися від людей, котрі ломлять стару віру тільки на те, щоб на її місце під покришкою розуму заводити іншу віру, теж нерозумову, догматичну, нетерпиму?

В. Будзиновський.

ШЛЯХОЦЬКЕ УХО

(Історичне оповідання).

(11)

— Ти куди? — спитав Ярунич.

— Я з приказом нашого пана до драґонів пана Кучицького.

— Знаєш який приказ?

— Щоб опівночі прийшли до коршми, що самітна, лиш з двома шопами стоїть при дорозі до Шубина.

— Вже не треба! Я вже зорудував. Зажди тут хвилину. Піду до пана. Сам скаже тобі, що вже не треба.

Ярунич скочив з коня, пішов до двора і зголосився до Райфурського. Шляхтич привитав його питаннями:

— Ти вже тут? Деж ти був і що виникав?

— Погано, пане! — каже Ярунич. — Гроші пана Кучицького так як би пропали.

— А то чому? Може який інший віритель перейняв його і загорнув всі движимости? Буде новий процес і Кучицький загорне оба села.

— Оба села загорнув, купивши, зять Шубинського. Жид під Шубином сказав мені, як той зять зветься, та я вже забув.

— В ґродських книгах нема тої зміни.

— Бо вписав щойно вчора.

— Осідлати коня! — крикнув Райфурський. — Живо! Зі мною поїдуть два гайдуки. Один нехай возьме харч на два дни, бо може поїде далі!

По хвили осідланий кінь стояв перед ґанком, на подвірю ждали на конях два гайдуки. Шляхтич сів на коня і з обома гайдуками почвалав до міста, де був ґродський суд.

Ярунич пішов до своєї кімнати, переодягся назад, скинувши одяг драґона, і вийшов в сад. По хвили в саді знайшлася також Слава. Не знати, чи тому, що побачила його крізь вікно своєї хати, яке виходило в сад, чи цілком випадково се сталося? Також не знати, випадково чи з намислом, вони зійшлися на стежці в глибині саду.

— Ось бачите, що лихе не згине, бо я вернувся цілий, такий, яким звідси виїхав був, — забалакав Ярунич, коли зрівнався з нею.

— Тато має якийсь новий клопіт, бо дуже сердитий, і кудись поїхав, — перебила дівчина. — Чи то ти привіз яку лиху вість?

— Я привіз вість для твого тата дуже немилу. Тато хотіли на спілку з Кучицьким заїхати і обчімхати двір в Шубині...

— Се я знаю... Може нічого з того?

— Та нічого. Саме ту вість я привіз.

— Шубинський може має засильну міліцію?

— Він жадної міліції не має, бо вже не має жадного маєтку. Вже нема що заїздити, бо він має лиш те, що на ньому Оба села разом з всіми движимостями тепер належать не до Шубинського, а до його зятя Лемпіцького.

— Я не повинна тішитися, чуючи таке, бо тепер тато не відібе собі того, що Шубинський забрав від нас. Та я все таки тішуся, бо й Кучицький не дістане свого і се може розеднає їх, і мене омине се нещастя.

— Кого розеднає, яке нещастя?

— Кучицький може відскочить від тата і... від мене.

— То ти таки не хочеш вийти за нього?

— Ти так питаєш, бо ще не бачив його! — крикнула дівчина. — Як би побачив, не питав би. Кажу тобі, він такий поганий, що ти не сів би їсти при однім столі з ним. Рябий косоокий, каправий, передні зуби наверха, вусів не має, брова як вуса, передні зуби на верха, горішна ґуба заяча, уха як у свині клапаті, носа майже не має... Не кождого чоловіка Бог сотворив на образ і подобу свою...

— І за нього батько силує тебе?

— Силує, та з того нічого не буде, бо я за нього не вийду!

— Дівчат не питають. І вас обоє звінчають, не питаючи тебе, чи хочеш.

— Хіба би зробили се тоді, коли я сплю, і коли би я, лягаючи спати, не знала, на що заноситься. Та мені скажуть бодай днину, бодай годину наперед, щоби я сяк так до тої церемонії приготовилася. На се, щоби втопитися, досить буду мати часу!

— Будуть пильнувати і до ріки не пустять.

—То я маю ще інший спосіб. Я себе вже обезпечила. Будуть мати, не весілля, а похорон!

— А може він, хоч такий поганий, буде дуже добрий муж?

— І я нераз так думала, поки не побачила...

Дівчина урвала.

— Поки чого не побачила?— спитав Ярунич, приступивши до неї ближче.

— Поки не придивилася іншим, — додала дівчина, паленіючи.

— Ти може вже й любиш кого іншого?

— Що з того, коли...

— Коли що? Він може любить іншу?

— Може любить, може й ні. Та хоч би мене полюбив, то з того нічого не буде.

— Може тому, що бідний, і батько не дав би тебе за нього?

— Як би він мене полюбив, то я вийшла би за нього й проти волі батька. Я втікла би з милим. Та є інша перешкода.

— Яка? — Ярунич спитав, беручи дівчину за руку, котрої вона не відтягала.

— Він... не шляхтич, — відповіла шепотом, потупивши очі в землю.

— Зате він козак і любить тебе! — крикнув Ярунич, обійлмивши дівчину і виціловуючи.

— Боже! — сказала дівчина, коли випустив її з обіймів. — Що тато сказав би, як би довідався!

— Буде страшно сердитися, та того, що скаже, ми не будемо чути.

— Ти що загадав? — спитала дівчина з жахом на лиці.

(Далі буде).

ХОРВАТСЬКИЙ ПРОФЕСОР ПРО УКРАЇНЦІВ

(Професор загребського університету Антін Врґоч попав був на світові війни на австрійсько-російському фронті в російський полон. Тепер він друкує в Загребі (головне місто Хорватії) воєнні спогади з 1914—1920. року. Подаємо тут у перекладі уступ із розділів „Пять місяців у сибірському селі", де автор оповідає про свої переживання з Українцем у сибірському селі. — Ред.).

На краю села Царицінське, трохи далі поза останніми хатами найдовшої вулиці в селі, в продовженні тієї, де я жив, був паровий млин, великий будинок із цегли. Коло 70-літній старець, кремезний та здоровий наче кремінь, середньої високости, з підстриженою білою бородою, з чорними очима — справжній „хахол" (так Москалі прозивають Українців), був у мене гостем. Замолоду працював у ріжних млинах на Україні. Коли після японсько-російської війни Росіяни стали чисельно поселюватися на Сибірі, прийшов і він, заробив грошей, а як оснували Нове Царицинське, дістав коло двадцять моргів землі. Він від селян купував пшеницю. Одну частину її молов і продавав муку, а решту переховував у шпихлірах. Що місяця висилав товару 20—30 саней пшениці на залізничу стацію до Москалівки й там продавав гуртівникам. Скінчив народню школу та дуже радо читав. Передплачував часопис „Русскоє Слово", що його в Києві видавав відомий письменник Немирович-Данченко. Та що мав лише нижчу освіту, не розумів (що й самозрозуміле) новітніх висловів. Як лише не знав, що значить якийсь вислів, приїздив до мене саньми, запряженими в одного коня, та після привіту зараз питався: „Будь ласка сказати мені, що це таке „Дарданелі" або що це таке „діріжабль" (повітроплав). Той діріжабль довго йому не міг поміститися в голові і я досить намучився, заки йому вияснив справу літання!

Зпочатку ми не вели інших гутірок, як лише звичайні, аж одного дня я спитався:

— Ви Українець, правда?

На його запит, відкіля я це знаю, я відповів йому: „З вимови пізнати". Його трохи зчудувало, що чужинець уміє розріжнити українську мову від московської. Я сказав йому, що моя жінка Українка з роду, що в мене дома говорить українським нарічем, т. зв. Підкарпатської Руси, із своєю тіткою. Мені Українці ще й тому милі, що вони „ікавці" і „шокавці", або ще й більше „ікавці" ніж Хорвати, бо вони й самозвук „о" перемінюють на „і", так примкажуть „кінь", „сіль", а не лише „е" як Хорвати (свіча) або „мідвідь".

Ніяк не хотів вірити, що я знаю українську мову, поки я йому на словах не доказав того. Я перед війною передплачував український щоденник „Діло" зі Львова й тижневик „Село" з Мукачева (або Унгвара). Українізм нас наблизив і він став мені більше довіряти.

— Нам вас усіх жаль, — сказав мені раз — що ви так далеко від своєї хати. Знаю я, що це значить, бож я також прийшов із півдня на Сибір. Так полон то тяжке! І Святе Письмо описує терпіння Жидів у вавилонській неволі...

Тут затих, трохи задумався та тужно додав: „А вони (мав на думці Жидів) сиділи й гірко плакали — сиділи над водою й гірко плакали".

— Гірко плакали — додав іще раз і разураз додавав: ось що значить попасти в неволю!

Кожний раз, як зайшов до мене, все говорив це речення. Мені це так сподобалося, що я звичайно, як лише він увійшов у мою кімнату, запримічував, заки він іще вспів сказати: „сиділи й гірко плакали!" На це ми обидва щиро сміялися.

Любив фільософувати таксамо, як хотів знати всі невідомі вислови.

— Знаєте,—говорив мені нераз — тут у Сибірі тепер студінь, та відколи ми стали поселюватися тут, почало бувати тепліше в Сибірі!

Колиж я недовірчиво глянув на нього та спитав, яка цьому причина, впевняючо та піднесеним голосом говорив мені кількa разів:

—Тут буде все тепліше й тепліше! Цеї сибірської землі досі ніхто не орав, тому то ця земля замерзла, змерзла сибірська дівчина. Як лише ми заорали її, вона зворохобилася. А що ми її все більше оремо, вона все більше неспокійна та все більше гріє. Тому й нам буде тут усе тепліше й тепліше.

Говорив мені це стільки разів так переконливо, що мені й на думку не прийшло пробувати збивати його думку.

Був дуже працьовитий, тому до мене приїздив саньми, щоби не тратити часу. Я жартом назвав його коня „політическая лошадь" (політичний кінь), бо скільки разів навідався до мене, щоби мене спитати про якесь слово, що воно має значити — зараз забирався і від'їздив спішно саньми. Як я вже став виходити з моєї кімнати, застав його на вулиці, як ішов пішки.

— Невжеж ваща „політическая лошадь" хора? — спитав я його необережно при інших — і ви не їдете, а йдете пішки?

Злобні мужики, що чули цей мій запит, прикладали ті слова до мельника та все прозивали його „политическая лошадь"!

Мені було дуже жаль, що я йому, хоч не хотячи, вчинив цю прикрість і просив у нього прощення. Він добряче всміхнувся та тихцем сказав: „сиділи й гірко плакали".

Не розсердився на мене. За це я його ще більше полюбив. Він був у мене найчастішим і чи не наймилішим гостем.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ МИ ГОТОВІ?

Плебісцит у Сарщині минув. Спали ще одні кайдани, наложені версайським договором.

Бачимо наглядно, що час приносить великі зміни. Німеччина витягає руки по дальші землі. Тепер спрямувала око на Мемель. А по нім піде наступом на балтійські держави.

Націвський міністер Ґерінґ у Польщі. Два недавно непримирні вороги — Німеччина і Польща — стали приятелюватися. Забули хвилево за Данціґ, коридор і Шлеськ.

Подали собі руки і Польща вже гострить зуби на землі аж по Чорне море.

Японія, як кажуть дипльомати, заключила тайний договір з Німеччиною. І є теж у згоді з Польщею.

Нащо це? Щоб краще розправитися з Советами. Бо рахуються всюди з їх розвалом і всі хотілиб дещо захватити з того розвалу. Та в такім випадку роздиратимуть теж і український організм.

Виходить, що йдуть тайні торги й умови, і то нашим коштом, але поза нашими плечима, а затe за нашу шкіру.

Все те вимагає великої чуйности з нашого боку. А головно: сконсолідування усіх наших сил у старім краю й на іміграції.

Михайло Гузар.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Колядник. — У Вашім дописі про коляду на суму $22 вичислено імена 12 колядників. Кождий знає, що тим, що колядували, належиться признання за їх труд. Але чи таке саме признання не належиться хористам у хорі, що приходять десятки разів на проби, а потім виступають на концертах? Їм теж належиться подяка і це теж кождий знає і розуміє, але імен їх по виступах у газеті не проголошується, бо на те нема місця. В львівських газетах це роблять, але в інших ніколи.

ЗБРОЙНІ СИЛИ МАДЯРЩИНИ.

Румунська преса подає, що Мадярщина має тепер 150,000 війська і 600 літаків.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Нема ніякої зміни.

Хочу згадати за одно большевицьке збіговиско в Нюарку. Пішов я на нього, а відбулося воно дня 12 січня, тому, що хотів переконатися, чи останні події на Україні під Советами зробили який вплив на наших большевиків в Америці.

Щож я почув? „Товариш" Тарнавський переконував, що, одні „У. Ш. Вісти" добрі. Казав, що завдяки їм уже робітники грають тільки нові представлення, написані самими робітниками.

В доказ того представили український родину в Америці, в якій батьки і діти себе не розуміють. Та прийшла большевицька ідея і всі себе відразу пізнали і стали большевиками.

В другій штуці робітник-самоук береться писати книжку і вказує на провідні ідеї. Кінчиться тим, що всіх забирають на віз та відвозять до дому божевільних.

В третій штуці представлено самолюбну родину, горду на своє джентлменство і гроші, які має. На останку все тратить і переходить до — большевиків.

Далі представляється подію перед церквою, де священик благословить тих, що йдуть на війну, а надходить большевик і переконує людей, що не треба воювати.

В останнім акті представлено український нарід, наш загал, в дурний і поганий спосіб, що гидко було на те глядіти.

Подаю це коротко до відома на те, щоби всі знали, що наші большевики йдуть тільки до гіршого. Як так далі піде, то цілком певно покінчать усі в домах божевільних, як у тім представленні, що вони його видумали і давали. Видно, що вони себе таки добре знають!

Петро Ковальчук.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Литовський „живий мученик".

Свого часу була в „Свободі" вістка про те, що за старанням литовського уряду добуто з Соловецьких островів, з советської тюрми, епископа Теофіля Матульовіса. Того литовського патріота названо в Литві „живим мучеником" за терпіння, які він поніс за литовський нарід і Христову науку.

З кінцем 1934 р. прибув еп. Матульовіс до Злучених Держав, а тепер завитав і до своїх земляків у Филаделфії. Шановний гість обзнайомлений добре і з українською справою. В Филаделфії святкувати ме разом з литовською імміграцією дня 17-го лютого 17-літню річницю незалежности Литви, як теж річницю смерти д-ра Йонаса Басанавічюса, патріярха литовського відродження.

К. В.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. Укр. Січ, від. 59, повідомляє членів, що збори відбудуться в пятницю, 8. лютого, в год. 7:30 вечір, під ч. 34 Бік ул. Проситься усіх членів прибути на збори, бо є дуже важні справи, а то як карт вартія на 9-го лютого. Довгу має заплатити свої залеглости, бо щоб потому не нарікали, коли будуть суспендовані. Урядники мусять поступити по вказівкам уставу. — Леонтій Бик, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 234, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний місячний мітінґ відбудеться в пятницю, 8-го лютого, в годині 7:30 вечір, в У. Н. Домі; 214-216 Фултон ул. На порядку дня є важні справи до полагодження, тому проситься всіх членів прийти на означену годину. [illegible] Т. Пилипчинський, предс., М. Генга, кас., К. Півт, секр.

ВЖЕ НЕ БУДЕ ПЕРСІЇ.

Перський уряд видав розпорядок, на основі якого від 21. березня 1935 р. (перський новий рік) замісць назви „Персія" вживатимуть назви „Іран".

ЛИСТУВАННЯ МІЖ РУССКИМИ.

„Народная Газета" (Пряшів, 16. XII.) містить у листуванні редакції таке письмо до „Рускаго Вѣстника":

„Коли в ужгородській поліції не завжди була достаточно освідомлена політична розвідка, коли про гроші, які ви діставали через графа Щенборна або через Америку, поліція не знає, якого воно були походження — ваше щастя. Брешіть і працюйте далі як крети, ми вас однаково виримемо на світ божий".

„Русскій Вѣстник" на це публичне обвинувачення відповідає ось так „річево":

„З клеветниками, брегачами — писано через „г" — демагогами не станемо диспутувати. Но одно можемо обіцяти: „Если Др. Жидовскій не прекратит своѝ гнусныя, паршивыя, демагогическія клеветы, несерьозныя дурачества, то автономисты его уладят без диспут".

„Меркуй Янчиц, бо пак будеш бановац".

Не правда, що відповідь річева, інтелігентна й примаилива? Де нам, Українцям, до такої високої „русской культури"?! — („Українське Слово").

ЮВИЛЕЙ НАПЕРСТКА.

Наперсток, той малий, одначе необхідний причандал кожної господині, кравця та швачки святкує в 1935 році 250-літній ювилей від часу свого винаходу. Передтим жінки та кравці мучилися з голкою, мали пальці покалічені. В 1684 р. Голяндець, коваль Микола ван Бехoвен, винайшов наперсток. Як опатентував його та пустив у 1685 році перші наперстки, всі зчудувано питалися: „Як то може бути, що ми не впали на таку думку?"

І сам Бехотен припадково впав на таку думку. Його наречена була швачкою і мала всі пальці поранені від шиття. Тоді Бехотен упав на думку зробити маленький щиток для охорони пальців від уколень голкою.

Коли приятельки згаданої швачки побачили наперсток, замовили в винахідника сто наперстків і тоді він упав на думку опатентувати винахід. Бизнес ішов знаменито. Помислові Голяндець дістав замовлення з усіх країв Европи. Небаром мусів отворити велику фабрику наперстків в Амстердамі й так забагатів.

Небаром потім увійшли в моду срібні й золоті наперстки, які купували радо всі багаті швачки. Знатні жінки носили якийсь час наперстки як прикрасу.

НАГОРОДА ДЛЯ ДОБРИХ ТОВАРИШІВ.

У Білгороді, столиці Югославії, помер якийсь Осип Марчич, що оставив великий маєток. Згідно з його завіщанням одержати мав по 2,500 франків кожний з його давніх шкільних товаришів, який його ніколи не бив. Марчич ходив до школи у Великому Вараждині (що давніше належав до Мадярщини) і був одним із тих учеників, якому діставалося все багато підчас бійок. Тому бодай по смерти хотів винагородити добрих товаришів.

Спадкоємці постановили виконати Марчичеву волю. На основі давніх шкільних катальогів вибрав зпоміж 50 учеників десятьох, які для нього ніколи були все добрими товаришами. Один із них є тепер суддя, другий зубний лікар, третій має кіоск із газетами, четвертий є начальником залізничої стації. Кожний з них дістане 2.500 франків.

Михайло Зощенко.

ЯК Я БІДНІЙ ЖІНЦІ ДАВ РУБЛЯ

Стою я раз у кіні та жду на одну даму.

Сказати між нами, я кохався тоді в одній особі. В одній трохи цікавій бездітній дівчині. В одній службовичці.

Так то я стою в кіні тай жду на цю даму. Та що вона службовичка й зі свого становища не робить собі багато, вона приходить запізно. В уряді самособою воно інакше, а тут вона знає зовсім певно, що я не відправлю її, як вона спізниться. Тому не має шкоди.

І ось стою я тут наче який штурпак тай жду.

Люди плинуть чергою до каси. Двері на вулицю відчинені — приходи, хто хоч. А я стою. І стою так енергійно, весело. Я рад би співати, робити дурниці. Серце в мені сміється, а небо повне скрипок.

Аж бачу, при вхідних дверях стоїть убого зодягнена бабуся. Дощовий плащ, зарукавок зїджений молями, діраві, тарезні черевики; скромно стоїть і сумно позирає на тих, що входять. Ждe, чи не дасть їй хтось щонебудь.

Інша на її місці станулаб бундючно, тонким голосом щось співала би, або мимрала би якісь французькі слова, а вона стояла боязко, навіть трохи засоромилась.

Моє серце переливається від гуманних почувань. Сягаю по портмонетку, недовго шукаю, беру рубля, даю його від щирого серця бабусі та кланяюся легенько.

При тому від самого зворушення заблестіли мені в очах сльози, наче діяманти.

Бабуся оглянула рубель і каже:

— Щож це знову?

— Це, матусю, — кажу я — дає вам незнайомий.

Тут бачу я, як їй зі зворушення кров ударила до голови.

— То дивне, — каже вона — я же не прошу милостині. Що це ви тут попсуєтеся з вашим рублем? Може я жду на мою дочку, щоби з нею піти до кіна? Завіщо така образа?

Я кажу:

— Даруйте... непорозуміння... Я сам не розумію... Перепрошую, — кажу. — Я геть збився з пантелику. Сьогодні вже годі знати, чого хто хоче. І чого тут стоїть. При такому натовпі...

Та стара присікається чимраз більше.

— Чи вже аж до того дійшло, — каже вона — що навіть годі піти до кіна, щоби не наразитися на образу? Як виступите? — повідає вона — поступати так безстидно? Краще вже піджиду, аж прийде моя дочка та піду з нею до якогось іншого кіна, як маю тут стреміти коло вас і віддихати зараженим повітрям.

Я хапаю її за руки, випраудуюся, прошу прощення. І стараюся забратись мерщій, а то гадаю, ще мене заберуть, а я жду на одну даму.

Небаром приходить ця, що я жду на неї. А я стою блідий та ніяковий, ба навіть трохи глупий, стидаюся озирнутись, щоб не побачити ображеної бабусі.

Купую карти вступу та непритомний іду за моєю дамою. Нараз іззаду хапає мене хтось за лікоть.

Обертаюся переляканий і бач — моя бабуся!

— Даруйте, — каже вона — чей ви перед хвилиною хотіли дати мені рубля?

Я пробурмотів щось невиразно, а вона далі своє:

— Я вже не знаю, хтось тут хотів дати мені рубля... був похожий на вас... Будьте такі добрі, коли то ви були, то дайте його сюди... Бо моя дочка перерахувалася, дешеві місця коштують більше, як нам здавалося. А з третього місця я нічого не бачитиму, бо маю слабі очі. До дому вертатися ми також не хотіли би. Даруйте, — каже вона — що перешкаджаю вам.

Витягаю портмонетку, аж тут мішається до того моя дама:

— То зовсім безцільне розкидати грішми. Коли вже конче треба, то вже радше я випю при буфеті склянку мінеральної води.

Я кажу по-приятельськи:

— Мінеральну воду дістанете, не пхинькайте. А рубля я мушу дати. Що ви знаєте, в якій то часом грошевій скруті знайдеться чоловік. Мусимо — кажу — поводитися з людьми по-приятельськи.

І я дав бабусі рубля, та настрій зіпсувався зовсім. На фільму дивилися ми без приємности; моя дама допікала мені ввесь час, що я, відколи знаюся з нею, не подарував їй навіть фляшечки кольонської води, а перед зовсім чужими людьми хочу похвалитися та лише розкидаю рублями.

Та при кінці висвітлювали веселу гротеску; ми забули все, сміялися на ціле горло.

А ця бабуся сиділа також із дочкою недалеко від нас і від часу до часу захихоталася весело.

Їж був дуже радий, що вибрав для неї цю приємність. І колиб вона була попросила в мене ще два рублі — я також був би дав їй та навіть не кліпнув би оком. Одначе сто рублів я був би не дав їй. Колиб я був мав у кишені зайвих сто рублів, я певно купив був би собі годинник. Бо через годинник я мало що не втратив посади. То було ще тоді, як я був державним службовцем.

Тоді не міг я купити не то годинника, а навіть ланцушка до годинника. Хоч я не був голодний та мав харчові картки.

Та це зовсім інша історія.

Переклав М. Н.

ПРО ЛЮЛЬКУ ТА ЦИБУХ.

Люлька стара як світ, а радше як тютюн. Европейці зазнайомилися з люлькою після відкриття Америки та навчилися від Індіян жувати й курити тютюн, себто наркотизуватися нікотиною. Курення люльки в Індіян було не лише звичкою та охороною перед москітами, а належало теж до релігійних церемоній. Так нпр. викурення люльки з неприятелем означало, що заключено з ним вічний мир.

В 17-му столітті розповсюднилися в Европі глиняні люльки з довгим цибухом. Курили її не лише мужчини, а й жінки, навіть із найліпшого товариства. Бо вірили, що тютюн охоронює від ріжних зараз, головнож від холери. Французький король Людвик XIV. страшно сердився, що дочки його курили потайки люльки, які позичали собі від офіцирів швайцарської ґвардії, що виконували службу на дворі. Зрештою за тютюн тоді не було легко; давали його на вагу золота.

У другій половині 18. століття вживають уже порцелянових люльок, часом дуже прикрашених та коштовних. Пруський король Фридрих І. мав їх цілу збірку. В 19. столітті починається сумерк люльки з довгим цибухом; витискає її коротка англійська люлечка, яку досі курять в Англії та Франції, і папіроска. Та селяни й первісні народи осталися вірні люльці. Верховинці курять із т. зв. запіканки.

ПЛИТА В ЧЕСТЬ ПОГИБЛИХ — НА ЛІЦИТАЦІЇ.

У Парижі викликало велике обурення, що податкова влада виставила на ліцитацію горорізьбу долота відомого французького мистця Діранда в честь 1,500 париських студентів, що згинули в світовій війні. Плита ця є власністю генерального товариства студентів у Парижі та була в будинку того товариства в латинському кварталі. Товариство зліквідувалося, бо не могло дати собі ради з грошевими труднощами. Молодь не могла заплатити 600,000 франків залеглого податку. Тому екзекутор заняв, що лише давалось і навіть згадану плиту. Студенти хотіли забрати плиту назад, та це не було так легко, бо вона важить дві тони. Влада боялася, щоби не прийшло до студентських заворушень і зняла секвестр із плити.

ЗАСТРІЛИВ ЗЛОДІЯ.

Поліційна станиця в Ґрембові, пов. Тарнобжег, дістала вістку що в селі є пошукуваний розвідківською поліцією злодій Йосиф Янечка. Окружили його в стайні одного господаря. Коли Янечку візвали, щоб піддався, він кинувся на поліцая з кинжалом. Поліцай злодія застрілив.

У суді.

— Чому ви назвали обвинувачуючу гускою?
— Я хотів лише тим висловити, що рад би зїсти її.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВЕСТ ГЕМПТОН, Л. АЙ.

На визвольну боротьбу.

З нагоди Різдва Христового заколядовано $27.50. Видатки на удержання двох автомобілів два дні виносили $5.50, отже до Обєднання вислано $22 з призначенням їх на визвольну боротьбу. Коляду зложили: По $2: Ігнат Бураковський і Іван Зубіна, а по $1 та дрібніших датками жертвували: І. Милкович, І. Мандвій, М. Кійовський, П. Ревт, І. Румінський, Марія Сердюк, Ф. Троцький, І. Ботюк, С. Кучма, Б. Тимчак, А. Катинський, Анна Корзун, М. Барнич, М. Демідович, І. Шут, П. Світкевич, П. Колачук, І. Самотіс, Д. Недошитко, М. Ходяк, Г. Стахий, К. Чорномаз, Б. Горичун, І. Стахник, М. Приходний, М. Скуян, Р. Демчук, П. Чорномаз.

Мирослав Заверуха.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на інвалідів.

На сходинах підчас Різдва в громадянина Д. Доскоча згадав при гарній забаві за Рідний Край гром. Г. Тхір і з тої нагоди зложили на інвалідів по $1: Д. Доскоч, Д. Коновалич, Г. Тхір, Я. Новаковський, Д. Доскоч, а Д. Швець 50 ц. Разом вислано до Обєднання $5.50.

ВІЛІМАНТИК, КОНН.

На визвольну боротьбу й інвалідів.

На панихиді, яку відправлено за поляглих героїв української армії, переведено збірку, що принесла $4.07. А з нагоди посвячення прапорів тов. Єдність підчас обіду зібрано $6.36. До цеї квоти Антін Лемешка доложив $1, отже разом $11.43 призначено на інвалідів.

На заклик Василя Гірчиці на зборах тов. Єдність зібрано $17 на визвольну боротьбу. Ту жертву зложили: По $5 тов. Єдність і Василь Гірчиця; Антін Лемешка $2; по $1: Ф. Козак, С. Кінчик, А. Савка і П. Туранський, а по 50 цнт.: Н. Наумець і Д. Добуш. Разом вислано через „Обєднання" $28.43.

Андрій Савка.

ДЖОЛІЕТ, ІЛЛ.

Коляда на народні цілі.

Цього року колядовано заходами відділу 46 Організації Державного Відродження України. Коляду зложили по $3: Я. Павчак, В. Кочалко і М. Болєхівський; по $2: Н. Гуцул, І. Миленький і д-р І. Грибик; по $1: Й. Кочан, Фена Гуцул, І. Гуцул, П. Сохан, А. Кримка, І. Худин, Г. Козак, Г. Кайзер, І. Стапай і Н. Куцик; по 75 ц.: В. Гуцул; по 50 ц.: І. Федак, І. Гіряк, М. Цигельник, В. Любович і І. Козак; по 25 ц.: Д. Бернадин і П. Борис.

Заколядовано $28.75. Не є це дуже велика сума, але коли взяти під увагу велике безробіття в цій місцевости, то коляда несогірша. Все це завдяки громадянам Н. Гуцулови і Я. Павчакови, що не жаліли своїх автомобілів та не приняли ніякої заплати за газоліну й інші видатки.

Коляду вислано до краю через Обєднання.

Колядники.

НАНТИ ГЛО, ПА.

На народні потреби.

Наша громада не велика та, на жаль, не може стати на рівні з іншими громадами. Та все ж таки ми стараємося по змогти рідному краєви так, як можемо. І так з нагоди Листопадового Свята зібрали ми $3 на визвольну боротьбу, а шкільні діти заколядували $4.40 на рідну школу, а з нагоди уродин нашого пароха, о. Гривнака, зібрано $4 на Музей у Празі. Разом вислано через Обєднання $11.40.

Петро Кікта.

МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.

З коляди і забави.

Наша українська молодіж заколядувала на Рідну Школу в краю $27.25. Розхід на машину виносив $2.50, а остальних $24.75 вислано на призначену ціль через Обєднання.

Коляду зложили по $1: Н. Томіцький, М. Качмарський, Т. Голомбоський, В. Лучка, П. Струк, Й. Харко, М. Тижбір, Ю. Датків, О. Буцяк, П. Мигаль, В. Петричкович, Н. Шопяк, В. Петрів, М. Добрянський, Й. Петрик; по 50 цнт.: В. Качмарський, Н. Медвідь, Н. Івасик, П. Байко, В. Синедяк, А. Стець, Ю. Стечкович, Гр. Петричкович, П. Маргаль, П. Кухар, С. Синедяк, М. Бурин, І. Струся, З. Могиляк, А. Кірилюк, М. Костина, Н. Борса, Гр. Калитка, Р. Петричкович, Гр. Новосад, А. Беднарчик, І. Ярош; по 25 цнт.: Н. Ковальчук, Гр. Лесюк, М. Пейко, Т. Кіт, К. Худоба.

Дня 27 січня громадянин Теодор і Параска Голомбовські справляли забаву, при якій гром. Василь Петричкович попросив гостей, щоби зложили якусь лепту на визвольну боротьбу. Гості зложили $3.75, які вислано до Обєднання.

Ю. Датків.

„КРАЩЕ ВМЕРТИ НІЖ ПІДДАТИСЯ".

Японський вояк не є ні відважніший ні хоробріший, як вояки інших народів. Ріжниця є лише в тому, що деінде виховують вояка як горожанина на це, щоб жив для рідного краю, а лише в потребі боровся за нього, а японського вояка приспособлюють до смерти за рідний край.

Вихований так, уважає він смерть на полі бою найбільшою честю. „Бушідо", лицарський кодекс японського воївника, вчить від 2,000 літ, що одиниця це лише порошинка, по якій посуваються колеса народнього поступу. Кожний Японець мусить посвячуватися для всіх Японців.

Військове приспособлення починається в Японії в 6-му році життя. Хлопчиків у цих літах учать уже машерувати, робити легкі вправи, співати військові пісні; 12-літні хлопці носять однострої, дістають легкі кріси. Військові інструктори держать їх у строгій дисципліні. Що року покликають тих дітей на маневри. У маневрах 1934 року біля Токія брали участь десять тисяч кільканацятьлітніх хлопців. Ділилися вони на дві ворожі армії, з яких одна окопалася здовж річища ріки, а друга пішла приступом на годину до світанку. Обидві ті армії мали кріси із сліпими набоями, скорострільні, ручні гранати й гармати.

Багато важніша, ніж ті строго військові заняття, є „наука військової моральности", обовязковий предмет у всіх школах. Від 16-го до 17-го року життя виховують будучого вояка в атмосфері незломної вірности для власної родини, для народу, який звуть ширшою родиною та для „батька всіх", себто мікада (цісаря). Наслідок того такий, що більшість учеників на запит: „Що є твоїм найгорячішим бажанням" відповідає якнайкоротше: „Вмерти за свого цісаря".

Після покінчення школи „Зеленіння молодих мужчин" веде дальшу шкільну працю. Юнак мусить старатися, щоб його признали здібним до військової служби. Насамперед здає другий іспит. Тих, що здали, немилосердно пересівають у тайному голосуванні іспитової комісії, яка зпоміж кожних 8 кандидатів вибирає лиш одного. Інших приділюють до резерви.

Новобранець вправляє ввесь день, а вечором чистить зброю та однострій і слухає викладів про вояцькі обовязки. Платня його така скромна, що тяжко назвати її платнею. Приймати дарунки від батьків заборонено. Також старшини, не сини багатих батьків, не можуть діставати ніяких приватних грошей. Мусять жити життям звичайних вояків-рядовиків і їсти разом із ними з

„Два роки військової служби, то вічна боротьба з фізичними трудами: вилазить на найвищі гори з найприкрішого боку, перемарші багнами та рікамі, походи глибоком снігом, вправи на тріскучому морозі та страшні спеці, копання стрілецьких ровів у затвердлій як камінь землі. Все те має служити не лише для загартування тіла, але й для того, щоб із вояка зробити машину, якої гаслом є: „Краще вмерти, ніж піддатися".

Попасти в полон, це ганьба, яка вже не дасться змити. Біля Шанґгаю попав у китайський полон японський майор Коя, який утратив притомність на полі бою наслідком тяжкої рани. І хоч сам міністер війни назвав його в приказі до армії героєм, майор не міг перенести ганьби та як вернувся з неволі, зробив собі гаракірі (випоров собі кишки) у святині воєнних героїв, щоб привернути свою честь супроти себе самого та приятелів. Чимсь найзвичайнішим є в японськім війську віддати життя. В одному бою з Китайцями три японські вояки прикрили власними тілами вязанки гранатів, щоб вибух був успішніший. Це розірвало їх на шматки.

І саме це геройство смерти Японців є причиною, що один японський вояк рівняється нераз двом воякам інших армій. Вони гинуть радо. Армія для Японців це церква й релігія. „Вишневий цвіт це найгарніший цвіт, а вояк це найліпший чоловік!" каже стара японська приповідка.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(182).

Багато вже тижнів мандрувало туркоманське племя по зелених степах, пасучи свої череди. Англійська дівчина, що мандрувала з ними, привикла вже до мандрівного життя, до праці коло череди, до спання під відкритим небом.

Одного дня це племя стрінуло каравану, що йшла до Персії. Каравана задержалася коло племени, щоби виміняти якісь дешеві товари за поживу й худобу.

Один з купців каравани, торгуючи товаром, побачив чорноокy дівчину й вона так подобалася йому, що він купив її собі за одну золоту монету, разом з козами й ослами. Дівчина не мала ніякої закорони в племени й ніхто за нею не обставав. Її силою потягнули до купців. Вона дістала строгого пана.

Він мав намір повезти її з іншими білими дівчатами на ринок рабинь до Багдаду. Вона протестувала, просилася, благала, але це ні на що не придалося. Каравана посувалася далі на захід.